

- платформи YouTube. *Наукові записки. Філологічні науки*. 2019. № 175. С. 84–88.
12. Arthurs J., Dralopoulou S., Gandini A. Researching YouTube. *Convergence*. 2018. № 24(1). С. 3–15.
13. Sharov S., Gladkykh H., Sharova T. Blended learning: modern educational trend in Ukraine. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 1(105). С. 295–305.
14. Youtube-search-python 1.6.6. URL: <https://pypi.org/project/youtube-search-python/>.
15. Yt-dlp. URL: <https://github.com/yt-dlp/yt-dlp>.

Коломоєць Г.А.

*кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
начальник відділу науково-методичного
забезпечення підвищення якості освіти,
Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти»*

Ребрина А.А.

*доктор філософії,
директор Всеукраїнського центру фізичного
здоров'я населення «Спорт для всіх»*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ: СУЧАСНІ ЯКОСТІ ТА РИСИ ФАХІВЦЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Анотація. У статті представлені якості та риси сучасного фахівця національно-патріотичного виховання. Акцентовано увагу на тому, що фахівець національно-патріотичного виховання має знати історію та культуру, любити рідну мову, використовувати інноваційні підходи, бути прикладом для наслідування, а також критично мислити, бути толерантним, відкритим, комунікабельним.

Ключові слова: національна свідомість, патріотизм, толерантність, інноваційність, фахівець національно-патріотичного виховання.

Kolomoiets H., Rebryna A. Formation of National Consciousness and Patriotic Values: Modern Qualities and Traits of National-Patriotic Education Specialist. The article presents the qualities and traits of a modern specialist in national-patriotic education. Emphasis is placed on the fact that a specialist in national-patriotic education should have knowledge of history and culture, love their native language, utilize innovative approaches, set an example to follow, as well as think critically, be tolerant, open-minded, and communicative.

Key words: national consciousness, patriotism, tolerance, innovation, national-patriotic education specialist.

Актуальність дослідження. Збереження та зміцнення національної ідентичності та патріотизму серед молоді є одними з ключових завдань для будь-якої країни, особливо в умовах глобалізації та зростаючої важливості національної безпеки.

Досягнення щодо сучасних якостей та рис фахівця національно-патріотичного виховання нерідко включають в себе різноманітні дослідження з педагогіки, соціології, психології та інших галузей. Сучасні форми і методи патріотичного виховання досліджені у наукових роботах Бардадим О., Василенко С., Холодько Ю., Страйгородська Л., Кривда В. та ін. Питання патріотичного виховання як складової професійної підготовки майбутнього фахівця представлено в роботах Кульчицького В. Модель виховання професійного обов'язку майбутніх фахівців цивільного захисту представлена в роботі Ільчишина Я. Концептуальна основа виховання патріотизму молоді в умовах повномасштабного російського вторгнення подана у роботі Олійник Л. Науковці переконані, що фахівець національно-патріотичного виховання має знати історію та культуру, любити рідну мову, використовувати інноваційні підходи, бути прикладом для наслідування, а також критично мислити, бути толерантним, відкритим, комунікабельним.

Метою статті є повідомлення про основні якості та риси фахівця національно-патріотичного виховання якими має володіти сучасна людини для подальшого формування національної свідомості та патріотичних цінностей молоді України.

Виклад основного матеріалу. У своїх дослідженнях науковці звертають увагу на питання формування національної свідомості серед

молоді та визначення ключових якостей, необхідних для фахівців у галузі національно-патріотичного виховання; проводять дослідження щодо ролі культурно-освітніх заходів у формуванні патріотичних цінностей учнівської молоді та ідентифікації основних якостей педагогічного персоналу, які сприяють цьому процесу; досліджують вплив новітніх технологій на процес національно-патріотичного виховання та визначенню ключових компетенцій, які необхідні фахівцям в цій галузі для ефективного впровадження інновацій.

Фахівець національно-патріотичного виховання повинен володіти рядом якостей та рис характеру, що сприяють ефективному впливу на формування національної свідомості та патріотичних цінностей в освітньому процесі: глибокі знання історії та культури, любов до рідної мови, систематичність та методичні навички, емпатія та комунікативність, стимулювання критичного мислення, особистий приклад, толерантність та відкритість, інноваційність тощо (Рис. 1).

Рис. 1 Сучасні якості фахівця національно-патріотичного виховання

Україна, зокрема, зазнає викликів від зовнішніх та внутрішніх факторів, які дестабілізують національну єдність та ідентичність. Серед таких факторів можна виокремити російську агресію, інформаційну війну, економічні та соціокультурні виклики [8, с. 102]. У цьому контексті важливо досліджувати, які тенденції впливають на формування свідомості молоді, які методи та інструменти ефективні у вихованні патріотизму та національної гордості. Зусилля влади, освітніх установ, громадських організацій і ЗМІ у напрямку підвищення рівня національної свідомості та патріотизму серед молоді мають бути

неухильними. Також важливо враховувати сучасні технології та тренди, такі як соціальні мережі, онлайн-освіта, гейміфікація тощо, для максимальної ефективності у просуванні патріотичних цінностей серед молоді [1, с. 5].

Розуміння історії та культурних особливостей своєї країни є важливим для передачі цінностей національної самосвідомості. Глибокі знання історії та культури є однією з ключових якостей фахівця національно-патріотичного виховання. Такі знання створюють основу для ефективної передачі цінностей, формування національної свідомості та розвитку патріотичних почуттів серед учнів (Рис. 2).

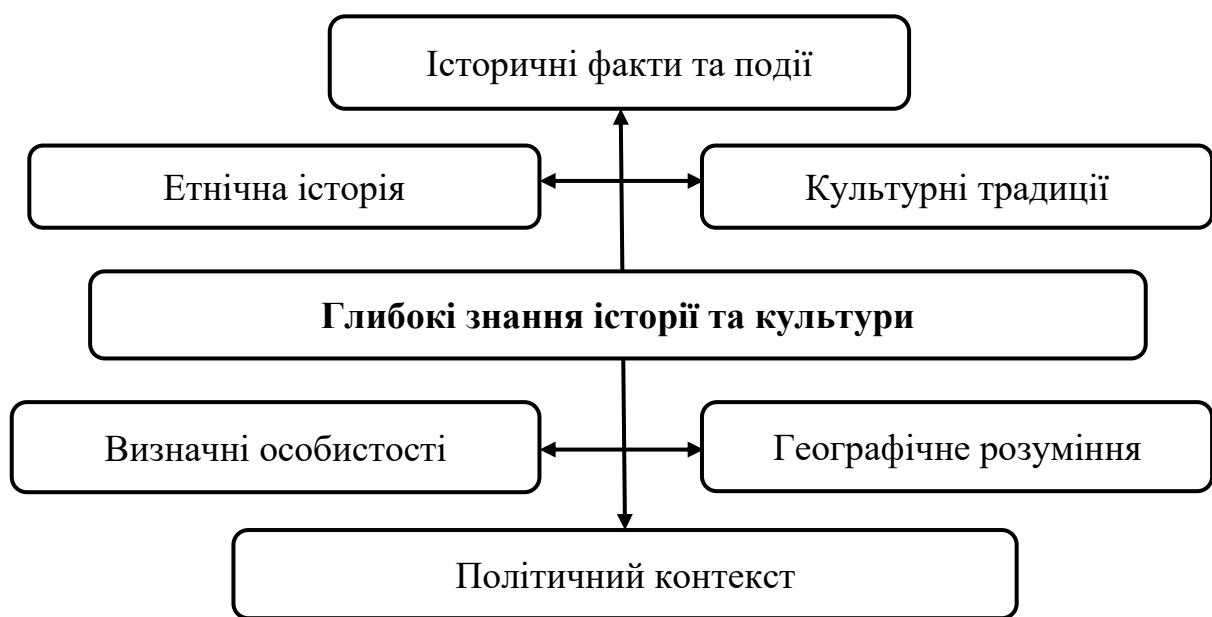

Рис. 2 Глибокі знання історії та культури як якість фахівця національно-патріотичного виховання

Знання історичних фактів та подій дозволяє ретельно вивчати важливі історичні етапи, події та постаті, які сформували сучасну країну. Етнічна історія сприяє розумінню структури та взаємовідносин між різними етнічними групами, їх традицій та внеску в історію. Знання про культурні особливості, народні звичаї, релігійні та національні свята дозволяють бути обізнаними в культурному аспекті. Мистецтво і література дозволяє бути обізнаними із творами національних художників, письменників, композиторів, які відображають національну ідентичність. У той же час знання життєвого шляху та внеску видатних особистостей в історію та розвиток країни сприяє загальному розвитку особистості. Географічне розуміння певних аспектів стимулює до

розуміння географічного положення, використання природних ресурсів та географічними особливостями регіону. Політичний контекст має на меті формування знань про політичні події та розвиток сучасної політичної системи країни. Глибокі знання в цих сферах дозволяють фахівцеві національно-патріотичного виховання не лише передавати факти, але і розкривати значення та вплив історії та культури на формування національної ідентичності та патріотизму [9, с. 31].

Розвиток рідної мови сприяє утриманню національної ідентичності та формує гордість за свою культуру. Любов до рідної мови є невід'ємною якістю фахівця національно-патріотичного виховання, оскільки мова відіграє ключову роль у вираженні та передачі національної ідентичності та культурних цінностей (Рис. 3).

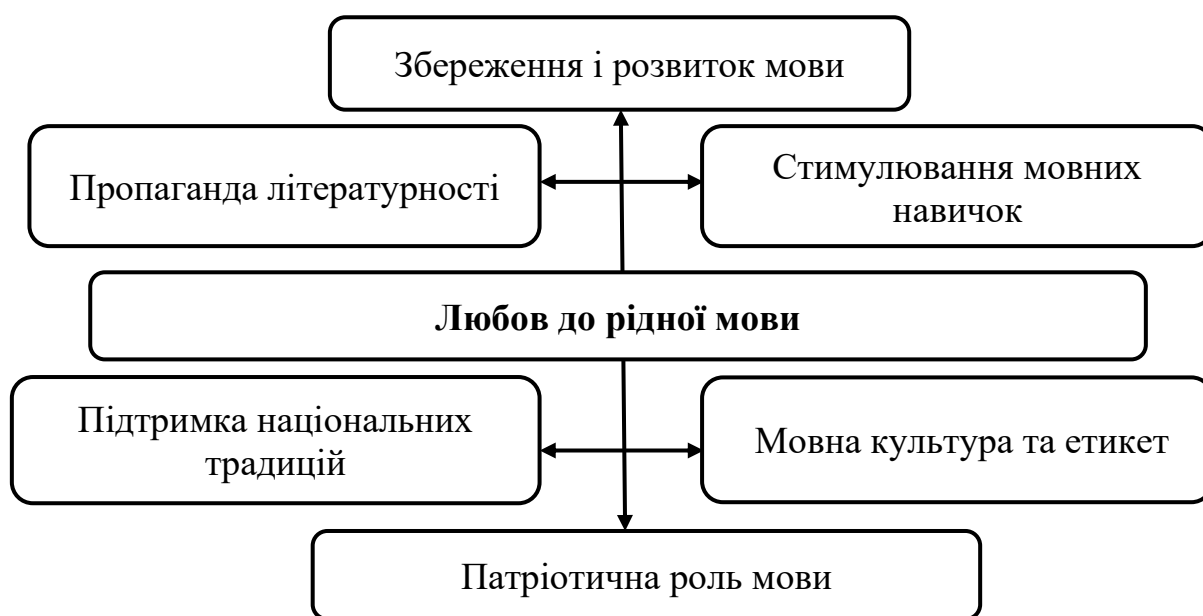

Рис. 3 Любов до рідної мови як якість фахівця національно-патріотичного виховання

Фахівець з національно-патріотичного виховання виявляє інтерес та зобов'язання до збереження та розвитку рідної мови, сприяючи її використанню в усіх аспектах навчання та комунікації. Пропаганда літературності передбачає поширення літературності та правильної мови як чинників національної гідності та культурного високопіднесення. Стимулювання та розвиток мовних навичок – це здебільшого, заохочення учнів вчитися мові, розширювати словниковий запас, вдосконалювати граматичні навички та використовувати рідну мову в письмовій та усній формі.

Підтримка національних літературних традицій зринає на рівні пропаганди та аналізу творів національних письменників, в яких відображені історія, традиції та цінності. Мовна культура та етикет можлива завдяки навчанню здобувачів освіти правилам мовної культури, виховання поваги до мови як засобу вираження гідності та національної самосвідомості. На сьогодні досить важливо здійснювати пояснення ролі мови в формуванні патріотичних почуттів, в її здатності об'єднувати громадян та відображати дух нації. Любов до рідної мови в поєднанні з історичними та культурними знаннями створює основу для комплексного національно-патріотичного виховання, сприяючи формуванню гармонійної національної ідентичності у молодого покоління [6, с. 127].

Систематичність та методичні навички є ваговою якістю фахівця з національно-патріотичного виховання і потребує ретельної підготовки. Здебільшого, це здатність структурувати матеріал та використовувати ефективні методи для передачі інформації. Систематичність та методичні навички є важливими аспектами роботи фахівця національно-патріотичного виховання. Ці якості допомагають структурувати та планувати ефективні заходи, спрямовані на формування патріотичних цінностей здобувачів освіти.

Розробка структурованих та логічно впорядкованих планів для проведення уроків, заходів, виставок та інших активностей, спрямованих на патріотичне виховання, дозволить дотримуватись чітких термінів та долучати щоразу нову аудиторію. Обирання ефективних методик та педагогічних інструментів, відповідних віковим особливостям учнів та метам виховання мотивуватиме здобувачів освіти долучатись до різноманітних івентів, тим самим розширюючи їхній кругозір. Систематичний аналіз та оцінка результатів проведених заходів для постійного вдосконалення педагогічної роботи та адаптації методик до потреб здобувачів освіти необхідна для розуміння ефективності роботи з сучасною молоддю [2, с. 15].

Забезпечення логічної послідовності та взаємозв'язку між тематичними блоками необхідна для забезпечення цілісного розуміння патріотичних цінностей. Робота з різними віковими групами дозволить фахівцю розробити та адаптувати різноманітні методики, що є актуальними у сучасному суспільстві. Бажано передбачити розробку

цікавих матеріалів, які стимулюють інтерес до тем патріотичного виховання. Поряд із такими критеріями важливо розуміти, що забезпечення раціонального використання часу, інфраструктури та інших ресурсів дозволять досягти максимальних цілей. Досягнути таких високих показників можна за умови співпраці вчителів та батьків здобувачів освіти, оскільки вдома батьки можуть запроваджувати різноманітні патріотичні ініціативи, які далі діти несуть у свої колективи. Систематичність та методичні навички допомагають фахівцю національно-патріотичного виховання ефективно і системно передавати цінності та створювати позитивне виховне середовище.

Емпатія та комунікативність грають ключову роль у взаємодії фахівця національно-патріотичного виховання з учнями та створенні позитивного виховного середовища. Емпатія дозволяє фахівцю відчувати та розуміти емоційні та особисті потреби учнів, що допомагає налагоджувати ефективну взаємодію. Комунікативність допомагає вибрати належні методи та стилі взаємодії для кращого сприйняття матеріалу різними учнями [5, с. 172].

Здатність слухати уважно та адекватно реагувати на запитання чи коментарі здобувачів освіти підсилює їхнє відчуття важливості та підтримки. Емпатія сприяє встановленню довіри та створенню сприятливого середовища для спільної діяльності та обговорення національно-патріотичних тем. Комунікативні навички дозволяють фахівцю ведення конструктивних обговорень, підтримуючи різноманітні точки зору та стимулюючи критичне мислення. Емпатія сприяє врахуванню індивідуальних різниць серед здобувачів освіти, створюючи сприятливі умови для вивчення національно-патріотичних тем для кожного.

Комунікативність допомагає у взаємодії з батьками, забезпечуючи їм розуміння підходів та методів виховання. Емпатія та комунікативність є ключовими для створення позитивного та відкритого клімату, що сприяє патріотичному вихованню. Ці якості дозволяють фахівцю національно-патріотичного виховання ефективно спілкуватися та взаємодіяти з учнями, створюючи умови для їхнього зростання та розвитку в дусі національної гідності та патріотизму.

Стимулювання критичного мислення здобувачів освіти є важливим елементом роботи фахівця національно-патріотичного виховання. Це

дозволяє їм осмислювати та критично оцінювати інформацію, розвиває їхню спроможність самостійно думати та аналізувати національно-патріотичні концепції. Здобувачів освіти потрібно стимулювати до розвитку або мотивувати робити певні активності. Активне заохочення здобувачів освіти висувати питання, аналізувати та обговорювати різні точки зору щодо національно-патріотичних тем дозволить їм критично мислити. Організація дебатів з різних поглядів на історію, культуру чи події, що стосуються національного патріотизму – це можливість професійно обговорити певну тему чи проблему, почувши різні бачення одного і того ж питання.

Використання оригінальних історичних джерел потрібне для розвитку аналітичних навичок та уміння визначати об'єктивність та надійність інформації. Однак, треба пам'ятати про те, що підтримка дослідження та вивчення різних точок зору на національно-патріотичні теми для розширення уявлень здобувачів освіти. Порівняння історичних подій, культурних аспектів чи національних традицій важливий для розвитку аналітичного та порівняльного мислення. Сприяння обговоренню та критичному оцінюванню значення національних символів дозволить покращити патріотичну складову здобувачів освіти та наблизити їх до міркувань. Важливо застосовувати завдання, які вимагають висунення гіпотез, формулювання аргументів та вирішення проблем. Заохочення здобувачів освіти розробляти проекти, які вимагають аналізу, критичного підходу та творчості в розумінні тем національного патріотизму, мотивуватиме їх на подальші дослідження [7, с. 88].

Фахівець національно-патріотичного виховання повинен створювати умови для того, щоб учні не лише засвоювали інформацію, а й розвивали навички критичного мислення, що сприяє формуванню об'єктивного та глибокого розуміння національних питань. Розуміємо, що фахівець національно-патріотичного виховання має подавати особистий приклад тому оточенню, в якому перебуває. Це справді є дієвим способом для виховання підростаючого покоління. Як правило, така людина має цікавитись історією, культурою та традиціями своєї країни і пропагувати любов до рідної мови.

Толерантність та відкритість є важливими якостями фахівця національно-патріотичного виховання, оскільки вони дозволяють

створювати відкрите та позитивне середовище для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхньої національної, культурної чи релігійної приналежності (Рис. 4).

Рис. 4 Толерантність і відкритість як риса фахівця національно-патріотичного виховання

Фахівець національно-патріотичного виховання демонструє повагу до усіх культур та національностей, активно включаючи різноманітність у свої уроки та заходи. Він стимулює взаєморозуміння між здобувачами різних національностей та культур, сприяючи відкритому обміну думками та досвідом [10, с. 361].

Фахівець національно-патріотичного виховання зосереджується на тих аспектах культури та історії, які об'єднують здобувачів освіти, спільних цінностях та ідентичності. Він заохочує учнів ділитися своїми ідеями та переконаннями, створюючи відкритий простір для вираження різноманітних точок зору. Фахівець розуміє і враховує індивідуальні особливості кожного здобувача, намагаючись створити сприятливі умови для розвитку кожної особистості. Він володіє культурною чутливістю, що дозволяє йому адаптувати матеріал та методи викладання для врахування різних культурних особливостей. Фахівець залучає батьків та представників громади до процесу навчання, створюючи партнерські відносини та сприяючи взаєморозумінню. Він активно

протистоїть усім формам стереотипів та упереджень, пропагуючи толерантність та взаєморозуміння. Фахівець національно-патріотичного виховання, який володіє толерантністю та відкритістю, сприяє формуванню гармонійного та інклюзивного середовища, де кожен здобувач може відчувати себе прийнятим та цінним.

Інноваційність фахівця національно-патріотичного виховання визначається його здатністю впроваджувати новаторські та ефективні методи, технології та підходи для залучення здобувачів та досягнення покращених результатів в навчанні та вихованні (Рис. 5).

Рис. 5 Інноваційність як риса фахівця національно-патріотичного виховання

Застосування інтерактивних дошок, віртуальної реальності, онлайн-ресурсів та інших сучасних технологій для того, щоб зробити заняття цікавими для сучасного покоління. У сучасному світі популярністю користуються електронні платформи та онлайн-курси, що дозволяють мати доступ до розширеного матеріалу, обміну ідеями та взаємодії зі здобувачами. Організація проєктів, де учні використовують інформаційні технології потрібна для дослідження та презентації національно-патріотичних тем [11, с. 194]. Необхідно впроваджувати сучасний підхід до навчання, де ігри та інтерактивні вправи стимулюють інтерес до національно-патріотичних тем. Співпраця з музеями, архівами

та іншими історичними організаціями необхідна для організації екскурсій, виставок та інших заходів. Створення мультимедійних презентацій важливо для зорового та звукового враження учнів та покращення засвоєння матеріалу. Застосування інтерактивних методів, таких як обговорення в групах, рольові ігри та інші активні форми взаємодії, мотивуватимуть здобувачів освіти до навчання [3, с. 71].

Взаємодія зі здобувачами освіти через соціальні мережі важлива для створення спільноти та сприяння обміну ідеями та інформацією. Інноваційність фахівця національно-патріотичного виховання дозволяє створити захоплююче та сучасне середовище для учнів, сприяючи їхньому цілеспрямованому розвитку та зростанню в гармонії з патріотичними цінностями [4, с. 120]. Ці якості в сукупності допоможуть створити позитивне та ефективне навчальне середовище для формування національної свідомості та патріотичних цінностей серед молодого покоління.

Висновки. Фахівці з національно-патріотичного виховання повинні використовувати комплексний підхід, поєднуючи різноманітні методи та інструменти для досягнення максимального ефекту. Важливо формувати довіру та підтримку між вихователями та молоддю, щоб стимулювати активну участь у патріотичних заходах та ініціативах. Освітні установи мають активно сприяти формуванню національної свідомості та патріотизму, інтегруючи ці теми в навчальні програми та позашкільні заходи. Співпраця з громадськими організаціями, громадами та іншими зацікавленими сторонами може сприяти підвищенню обізнаності та підтримки національно-патріотичних ініціатив.

Література

1. Бардадим О. В. Сучасні форми і методи патріотичного виховання. *Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників: інтернет-семінари*. 2018. С. 1–7.
2. Василенко С. Система патріотичного виховання та її місце в державотворенні сучасної незалежної України. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2015. № 2. С. 14–19.
3. Гладких Г. В., Шарова Т. М. Організація самостійної діяльності здобувачів вищої освіти засобами ІКТ. *Педагогіка формування*

- творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. Т. 2, №. 69. С. 70–74.
4. Землянська А. В., Шарова Т. М., Шаров С. В. Аналіз навчального плану бакалавра спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологія. 2019. № 8(76). С. 119–122.
 5. Ільчишин Я. Модель виховання професійного обов'язку майбутніх фахівців цивільного захисту. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2016. № 47. С. 172–175.
 6. Кривда В. Національно-патріотичне виховання як складова професійної компетентності майбутніх вихователів. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 5(11). С. 126–128.
 7. Кульчицький В. Патріотичне виховання як складова професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. № 1(44). С. 88–92.
 8. Олійник Л. Концептуальна основа виховання патріотизму молоді в умовах повномасштабного російського вторгнення. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2023. № 24.2. С. 100–110.
 9. Страйгородська Л. Сторінки історичної свідомості як підґрунтя сучасного національно-патріотичного виховання. *Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського*. 2016. № 5. С. 30–35.
 10. Холодцько Ю. Особливості реалізації національно-патріотичного виховання на заняттях фізичної культури. *Методологічні та методичні проблеми викладання у сучасному*. 2022. С. 361.
 11. Шаров С. В. Компетентнісний підхід: переваги, структура та особливості. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 4(63). С. 194–199.